

Populærvitenskapelig rapport

Sammendrag

Personer med rus- og psykiatridiagnoser (ROP-diagnoser) utgjør en stor andel av vanskeligstilte på boligmarkedet. I nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014-2020) fremgår det et behov for å stimulere til etablering av flere botilbud til de mest vanskeligstilte, samt for utvikling av flere modeller for brukervedvirkning ved bosetting og utforming av tjenestetilbudet. Karmøy kommunes erfaring er at beboergruppen er heterogen, og at det er utfordrende å finne gode boligtilbud til de med størst utfordringer knyttet til å bo. Basert på en bred brukervedvirkning hvor beboere, pårørende, naboer og ansatte som leverer tjenester til boligene var involvert, har det blitt utviklet ytelsesbeskrivelser for hvordan tilpasninger i arkitektur, digitale teknologier og materialteknologi potensielt kan gi et boligtilbud som er bedre tilpasset brukergruppens behov og samtidig øker kommunenes kostnadseffektivitet. Uni Research Polytec, Snøhetta og Husbanken var partnere i prosjektet.

Hovedproblemstillingen(e)

Hovedformålet med forskningsprosjektet «Utvikling av boliger for vanskeligstilte gjennom brukervedvirkning» var å utvikle kommunale boligkonsepter for økt bo- og livskvalitet for beboere med ROP-diagnose. De mest sentrale problemstillingene har vært: Hvilke behov i bolig mener beboere å ha? Hvilke erfaringer har naboer? Hvilke behov ser pårørende og ansatte som leverer tjenester til beboere? Hvordan utforme boligen slik at den oppfattes som et hjem? Hvordan kan teknologi redusere risiko for beboere og ansatte? Hvordan få til mest mulig reell brukervedvirkning? Hvilke løsninger kan gi redusert vedlikehold for kommunen?

De viktigste funnene/resultatene og evaluering av disse

Beboere med ROP-diagnose er en heterogen gruppe med ulike behov relatert til å bo. Forskningsprosjektet valgte derfor å undersøke behov og utfordringer til beboergruppen generelt, samt for ROP-beboere med størst utfordringer med å bo i ordinære boliger uten individuell tilpassing. Brukervedvirkningen viser til at ROP-brukergruppen generelt har behov for arkitektur som er *skalbar, lettstelt, robust, trygg og verdig (estetikk og personlig preg)*, og for risikoreduserende teknologier som vil kunne bidra til å gi brukerne et *trygt hjem (innbrudd-, brannsikkerhet og vannlekkasje)* og et *godt innemiljø (ventilasjon og oppvarming)*. Videre viste brukervedvirkningen at ROP-beboere med størst utfordringer med å bo har behov for arkitektur og risikoreduserende teknologier relatert til: 1) "Høy innbruddshyppighet og utrygghet" og 2) "Høy brannfare & kontinuerlig boligodeleggelser».

Å oppnå reell brukervedvirkning blant ROP-beboere med størst utfordringer med å bo var utfordrende. Mangelen på informasjon fra intervjuer kan lett tolkes som at beboeren ikke vet hva han eller hun ønsker, men kan like gjerne være et resultat av at spørsmålene ikke er treffende for beboerens fortolkningsramme eller forståelse av egen bosituasjon. Vi forsøkte blant annet å bruke fotografi som metode, men det lot seg ikke gjennomføre grunnet beboers bo- og livssituasjon i datainnsamlingsperioden. Vi fikk derfor ikke svar på hvorvidt bruk av foto kan bidra til mer reell brukervedvirkning. Ved å bruke ulike datainnsamlingsmetoder og -kilder som observasjon, personlige intervjuer, gruppeintervjuer, fotografi av boliger, dokumentdata på bolighistorikk og -bolighendelser har vi fått bred kunnskap og muligheter for å

understøtte og avkrefte funn i forskningen. Det var også tidkrevende å rekruttere naboer og beboere. Det løste vi i form av god informasjon om formålet med forskningsprosjektet, samt gjentatte forespørsler om deltakelse.

Forskningsprosjektets resultater viste også at Husbankens regelverk ikke alltid oppleves å være helt tilpasset boligbehov for ulike grupper av ROP-beboere.

Veien videre

Veien videre er å videreutvikle ytelsesbeskrivelser, arkitektur og anbefalte teknologier ved å bygge og teste pilotboliger. Karmøy kommune skal søke om støtte til «Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor» (NFR) høsten 2019, samt Horizon 2020 på sikt. Karmøy kommunes målsetting er å inkludere flere kommuner i det videre FoU-arbeidet. Når flere pilotboliger testes får man mer pålitelige resultater om hvorvidt boligkonseptet bidrar til å øke bo- og livskvalitet for ROP-beboere. Følgende temaer vil være sentrale: nye brukervedvirkningsmodeller, arkitektur og teknologi for økt bokvalitet og kostnadseffektivitet, og brannsikring av boliger.